Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuollon yksikkö

Eduskunta
Maa-ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Viite: asiantuntijapyyntö 26.8.2022

LSSAVIn lausunto asiassa HE 89/2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, Harmaantalouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+89/2022

LSSAVI kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja esittää kirjallisena lausuntonaan seuraavaa:

Sivutuotteet LSSAVIn alueella

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (jatkossa LSSAVI) alueella on paljon sivutuotealan toimintaa, koska alue on voimakasta maatalousaluetta ja elintarviketuotantoa on runsaasti. Erityisesti turkiselinkeino käyttää rehuraaka-aineena eläinperäisiä sivutuotteita.

Käytännön sivutuotevalvontatyö tehdään kuntayksiköissä, koska lainsäädännössä aluehallintovirastoille ei ole osoitettu omia valvontatehtäviä, kuten ennen vuotta 2015. Aluehallintovirastot seuraavat ja tilastoivat alueensa kuntayksiköiden valvontatyötä ja antavat tarvittaessa ohjausta kuntavalvojille ja toimijoille. Aluehallintovirastot laskuttavat asiakkaille maksulliset kunnaneläinlääkärin valvontasuoritteet.

Yksittäisiä poikkeuslupia maatiloilla syntyneiden sivutuotteiden hautaamiseen myönnetään vuosittain.

Vuoden 2022 valvontasuunnitelmassa LSSAVIn resurssitarpeeksi sivutuotevalvontaan on arvioitu 0,1 htv. Tehtävät jakautuvat maakunnittain kolmelle lääninеläinlääkärille.

Säädöskohtaiset kommentit ja ehdotukset

7 § Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset

LSSAVIn näkemyksen mukaan on kannatettavaa, että entisten eläinperäisten elintarvikkeiden ja ruokajätteen käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan ollaan kieltämässä. Kiellon avulla voidaan merkittävästi pienentää eläintautien, etenkin afrikkalaisen sikaruton riskiä Suomessa. Tautia on Suomen lähialueilla jatkuvasti, ja taudin tuloa Suomeen pyritään aktiivisesti estämään Ruokaviraston ja Tullin toimilla sekä vähentämällä villisikakantaa. Kyseisille sivutuotejakeille on olemassa tautiturvallista kaupallista käyttöä esimerkiksi eläinrehuteollisuudessa.

39 § Toimijoiden velvollisuudet

LSSAVI kannattaa mahdollisuutta antaa tarkempia säännöksiä kuolleiden eläinten varastoinnista maatiloilla metsätalousministeriön asetuksella. Kotieläintiloilla on huomattavan eritasoiset valmiudet säilyttää kuolleita eläimiä asianmukaisesti. Tilojen valmiuksia on tarpeen kehittää eläintautiriskien hallitsemiseksi ja ympäristön saastumisen estämiseksi.

41 a § Toimijan luotettavuus

LSSAVIn mielestä on hyvä, että tulee mahdolliseksi selvittää sivutuotetoimijan luotettavuutta. Elintarvikealan toiminta tuottaa eläinperäisiä sivutuotteita ja entisiä elintarvikkeita, joten samanlaiset

yhteiskunnan asettamat pelisäännöt ovat tarpeen kaikille elintarvike- ja sivutuotealojen toimijoille.
Luotettavuuden selvittämistehtävä on niin erikoislaatuinen, että se tulee tehdä Ruokavirastossa riittävän kokoisilla resursseilla.

51 a § Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

LSSAVI kannattaa sivutuotevalvontaviranomaisen oikeutta saattaa tieto epäasiallisesta sivutuotteiden hävittämisestä ympäristöviranomaisille oma-aloitteisesti. LSSAVI toivoo, että vastaavanlainen oikeus, ja velvollisuuskin, säädettäisiin vastaavasti myös ympäristönsuojeluviranomaiselta sivutuotevalvonnan suuntaan.

63 a § Sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu

Ehdotuksen mukaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston uudeksi tehtäväksi esitetään hallinnollisen seuraamusmaksun määräämistä. Aluehallintovirasto määräisi seuraamusmaksun kunnaneläinlääkärin puolesta. Vastaava seuraamusmaksumenettely on muun muassa eläintautilaissa säädetty eläintautivalvonnan seuraamusmaksu ja elintarvikelaissa elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu.

Sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu olisi näihin maksuihin nähden analoginen. On kuitenkin huomattava, että seuraamusmaksujen määrääminen edellyttää nykyistä enemmän henkilöstöresurssia aluehallintovirastossa.

LSSAVIn alueen heikosta valvontaeläinlääkäritilanteesta johtuen merkittävä osa sivutuotealan toiminnasta tulee valvonnan piiriin tosiasiallisesti muun valvonnan seurauksena. Tällöin laiminlyönnit ovat tyypillisesti kirjanpidon, ilmoituksen tai hyväksymisen hakemisen tai haaskapaikan ilmoittamisen laiminlyöntejä. Ehdotetun mukaisesti laiminlyönnin seuraus olisi hallinnollisen seuraamusmaksun määräytyminen. Sivutuotelain mukaisia seuraamusmaksuja saattaisi tulla määrättäväksi jonkin verran enemmän kuin lakiehdotuksen perusteluissa on esitetty.

Vuosien 2021 ja 2022 aikana on aluehallintovirastojen tehtäväalueen lainsäädäntöä uudistettu merkittävästi. Uudistukset jatkuvat edelleen. Vuonna 2021 voimaan tulleen eläintautilain (76/2021) mukaisten seuraamusmaksujen, jotka kohdistuvat eläinten tuotiin ja vientiin, käsittely on ruuhkautunut. Näin ainakin LSSAVIssa.

Tiedossa on, että eläinten hyvinvointilain lausunnolla olleessa versioissa esitetään seuraamusmaksua yhtenä hallinnollisena pakkokeinona. Jatkossa usean toimialan lainsäädännön seuraamusmaksut tulevat kaikki määrättäviksi aluehallintovirastoissa. Yhteen laskien kaikista seuraamusmaksuista syntyy merkittävä työllistävä tekijä. Tehtävän hoitaminen ilman siihen osoitettua resurssia voi olla vaikeaa.

Koska seuraamusmaksumenettely tapahtuu asiakirjojen perusteella hallinnollisesti, LSSAVI katsoo, että sivutuotevalvonnan seuraamusmaksun määrääminen voitaisiin myös osoittaa Ruokavirastoon tai keskittää yhteen aluehallintovirastoon. Seuraamusmaksuja määräävälle virastolle tulisi varmistaa riittävät resurssit tehtävän hoitamiseksi.

70 §. Uhkasakko ja teettämisuhka

Tehtävä olisi aluehallintovirastoille uusi, koska voimassa olevassa laissa uhkasakon ja teettämisuhkan käyttö hallinnollisena pakkotoimena on säädetty vain Ruokaviraston (Elintarvikeviraston) tehtäväksi. Tehtävän hoitaminen vaatisi henkilöstöresurssia.

Säädösmuutosten vaikutukset LSSAVIin

- Kunnallisten viranomaisten ohjaaminen ja neuvonta lisääntyy jonkin verran muutosten jälkeen ja etenkin seuraamusmaksuasia tulee aiheuttamaan kysymyksiä.
- Seuraamusmaksuharkintaprosessi kokonaisuutena, ottaen huomioon kaikki toimialat, tulee vaatimaan lisäresursseja.
- Uhkasakko- ja teettämisuhka pakkokeinona sivutuoterikkomuksissa on uusi tehtävä aluehallintovirastoille ja tulee vaatimaan lisäresursseja.

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.
Allekirjoitustiedot viimeisellä sivulla.

Lääninеläinlääkäri Yksikön päällikkö	Matti Nyberg
Lääninеläinlääkäri	Anna Jeshoi

Tämä asiakirja LSSAVI/15460/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/15460/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Jeshoi Anna 06.09.2022 11:06

Hyväksyjä Nyberg Matti 06.09.2022 11:31